

صَلَح و فساد

درس
نهم

درباره‌ی صلاح و فساد چه می‌دانید؟ این دو به چه اموری نسبت داده می‌شود؟ ملاک صالح یا فاسد بودن چیست؟ عمل صالح یا فاسد چه ویژگی‌ها و آثاری دارد؟

شناخت واژه

صَلَح (۱) : شایسته و خوب شد

فَسَدَ (۲) : فساداً : تباه شد، خراب شد

صَلَح : شایسته و خوب شدن

فساد : تباه شدن، از حالت اعتدال خارج شدن

صلاح به معنای قراردادن در وضع و موقعیتی است که حکمت و عقل اقتضا می‌کند و فساد ضد آن است.

جست و جو

واژه‌هایی را که از این دو ریشه در زبان فارسی، رایج است جست‌وجو کنید و درباره‌ی کاربرد آن‌ها گفت‌وگو کنید.

کاربرد در قرآن

برای آشنایی بیش‌تر با کاربردهای مختلف این دو ریشه در قرآن، جدول زیر را کامل کنید.

معنای واژه	مشخصات صرفی واژه	عبارت قرآنی	واژه	ت.ج.
		إِلَّا الَّذِينَ تَابُوا وَاصْلَحُوا وَاَعْتَصَمُوا بِاللَّهِ نساء ۱۴۶	اصْلَحُوا	۱
		الَّذِينَ يُفْسِدُونَ فِي الْأَرْضِ وَلَا يُصْلِحُونَ شعراء ۱۵۲	يُصْلِحُونَ	۲
		إِنَّا لَا نُضِيعُ أَجْرَ الْمُصْلِحِينَ اعراف ۱۷۰	الْمُصْلِحِينَ	۳
		وَبَشِّرِ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ بقره ۲۵	الصَّالِحَاتِ	۴
		لَوْ كَانَ فِيهِمَا ءِلَهَةٌ إِلَّا اللَّهُ لَفَسَدَتَا انبیاء ۲۲	لَفَسَدَتَا	۵
		وَلَا تُفْسِدُوا فِي الْأَرْضِ بَعْدَ إِصْلَاحِهَا اعراف ۸۵	لَا تُفْسِدُوا	۶
		لَتُفْسِدَنَّ فِي الْأَرْضِ مَرَّتَيْنِ اسراء ۴	لَتُفْسِدَنَّ	۷

قرأت و ترجمه

۱- وَابْتَغِ فِيمَا آتَاكَ اللَّهُ الدَّارَ الْآخِرَةَ
وَلَا تَنْسَ نَصِيبَكَ مِنَ الدُّنْيَا
وَأَحْسِنْ كَمَا أَحْسَنَ اللَّهُ إِلَيْكَ
وَلَا تَبْغِ الْفُسَادَ فِي الْأَرْضِ
إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ الْمُفْسِدِينَ

قصص ۷۷

۲- تِلْكَ الدَّارُ الْآخِرَةُ
نَجْعَلُهَا لِلَّذِينَ لَا يُرِيدُونَ عُلُوًّا فِي الْأَرْضِ وَلَا فَسَادًا
وَالْعَاقِبَةُ لِلْمُتَّقِينَ

قصص ۸۳

۳- الَّذِينَ كَفَرُوا وَصَدَّوْا عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ
زِدْنَاهُمْ عَذَابًا فَوْقَ الْعَذَابِ بِمَا كَانُوا يُفْسِدُونَ

نحل ۸۸

۴- إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ
فَأَصْلِحُوا بَيْنَ أَخَوَيْكُمْ^۱

حجرات ۱۰

۱- أَخَوَيْكُمْ: أَخَوَيْنِ + كُمْ

٥- وَمَا كَانَ رَبُّكَ لِيُهِلِكَ الْقُرَىٰ بِظُلْمٍ
وَأَهْلِهَا مُصْلِحُونَ

هود ١١٧

٦- قَالَتْ إِنَّ الْمُلُوكَ إِذَا دَخَلُوا قَرْيَةً أَفْسَدُوهَا
وَجَعَلُوا أَعِزَّةَ أَهْلِهَا أَذِلَّةً
وَكَذَلِكَ يَفْعَلُونَ

نمل ٣٤

٧- ظَهَرَ الْفَسَادُ فِي الْبَرِّ وَالْبَحْرِ
بِمَا كَسَبَتْ أَيْدِي النَّاسِ
لِيُذِيقَهُمْ بَعْضَ الَّذِي عَمِلُوا
لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ

روم ٤١

٨- وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ لَا تُفْسِدُوا فِي الْأَرْضِ
قَالُوا إِنَّمَا نَحْنُ مُصْلِحُونَ

بقره ١١

تمرینات

تمرین اول — با دقت در آیات ذیل، مشخص کنید هریک از کلمات «صالح» و «صالحات» به چه معناست؟

الف — صالح: هود ۶۶، فاطر ۱۰، تحریم ۴، کهف ۸۲

ب — صالحات: نساء ۱۲۴، کهف ۴۶، نساء ۳۴

تمرین دوم — با دقت در این عبارات قرآنی، مشتقات ریشه «صلح» را معنا کنید.

۱- فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَصْلِحُوا ذَاتَ بَيْنِكُمْ **انفال ۱**

۲- يُصْلِحْ لَكُمْ أَعْمَالَكُمْ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ

احزاب ۷۱

۳- وَلَا تَفْسِدُوا فِي الْأَرْضِ بَعْدَ إِصْلَاحِهَا

اعراف ۸۵

۴- فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِمَا أَنْ يُصْلِحَا بَيْنَهُمَا صُلْحًا

وَالصُّلْحُ خَيْرٌ **نساء ۱۲۸**

تمرین سوم — با مراجعه به آیات ذیل، واژگانی که در مقابل مشتقات «صلح» به کار رفته، استخراج و معنا کنید.

بقره ۱۱ و ۱۲، شعراء ۱۵۱ و ۱۵۲، غافر ۵۸ و جائیه ۲۱

پیشنهاد (۱): با مراجعه به آیات ۳۰ جائیه، ۹ و ۱۰ یونس، ۸۸ و ۱۱۰ کهف، ۴۰ غافر، ۸۲ بقره و ۱۰۵ انبیاء، فهرستی از آثار و نتایج ایمان و عمل صالح تهیه کنید.

پیشنهاد (۲): با مراجعه به آیات درس و آیات ذیل «فَسَدَ» از کتاب معجم، فهرستی از آثار و نتایج فساد در زمین تهیه کنید.

حکمت

حضرت امیر المؤمنین علی علیہ السلام :

أَعْجَزُ النَّاسِ مَنْ أَعْجَزَ عَنْ إِصْلَاحِ نَفْسِهِ

غررالحکم، ج ۲، ح ۴۳۶

مَنْ أَهْمَلَ نَفْسَهُ، أَفْسَدَ أَمْرَهُ

غررالحکم، ج ۵، ح ۳۲۰

